

eenstemming met Gods Woord, ons in het Oude en Nieuwe Testament gegeven.

Beloofst gij hierna, en hierna alleen, naar de voorschriften dezer kerk te zullen leven: inzonderheid de belijdenis des Woords te volgen, de Sacramenten te gebruiken, en aan de kerkelijke vermaning en tucht U te onderwerpen.

Stelt men aan doopleden als vereischte voor deelneming aan het Avondmaal alleen de bevestigende beantwoording der het eerste hierboven bedoelde vragen, dan kan men daaraan onmiddellijk vastknoopen de mogelijkheid, dat in den regel de openbare belijdenis en het deelnemen aan het Avondmaal kan plaats vinden op jeugdiger leeftijd, dan in de Gereformeerde Kerk gebruikelijk is; ook de mogelijkheid, dadelijker te laten uitkomen, dat deelneming aan het Avondmaal niet vereischt instemming met alle onderdeelen van de belijdenis der kerk.

Die mogelijkheid is natuurlijk niet eene noodzakelijkheid.

Eer men die mogelijkheid tot werkelijkheid laat worden, moet zij en principieel en praktisch nader worden overwogen; verschil en overeenkomst tusschen het gezinspanscheel der Israëlieten en Joden enerzijds en het Avondmaal der Christelijke gemeente anderzijds moeten daarbij in het oog worden genomen.

Ik wil hierop thans niet dieper ingaan, doch stip deze punten alleen aan, om te doen gevoelen, hoeveel er direct samenhangt met de opstelling der belijdenisvragen.

Resumeerend kom ik tot deze conclusies:
1e. Het door Deputaten aanbevolen belijdenisformulier heeft zoowel wat betreft zijn stijl alsook wat betreft zijn inhoud veel verbetering en vooral: vereenvoudiging, noodig.

2e. Eer de Generale Synode een bepaald belijdenisformulier en bepaalde belijdenisvragen aanbeveelt, stelde zij duidelijk het doel, de vereischten en de gevolgen van het belijdenisdoen vast.

Mr A. C. G. VAN PROOSDIJ.

Belangrijke kwesties worden hiernee aangeroerd.

Allereerst de vraag: hoe heb ik een stuk, dat door Deputaten wordt aangeboden, te beoordeelen? Mag ik dit als maatschappelijk aanleggen: bevredigt het mijn persoonlijke wenschen?

En dan moet dit laatste al dadelijk ontkennend worden beantwoord.

Misschien zullen Deputaten zelf moeten bekenen: persoonlijk had ik het liever nog wat anders gewild.

Een rapport is in den regel een compromis.

Dit geeft voor iederen Deputaat den doorslag: kan ik er mij in vinden? Kan ik mij bij deze formulering, die na veel amendeeren is tot stand gekomen, nederleggen?

En o.i. moet dat ook de maatschappij zijn voor alle kritiek op een rapport.

Dat heeft ons bij onze beoordeeling van den rapportenbundel steeds voor den geest gestaan.

Waarschijnlijk heeft Mr van Proosdij daarmee niet zoozeer gerekend.

Toch dunkt ons dat het eenig juiste.

Als alle leden der Gereformeerde Kerken eens hun persoonlijke gevoelens kenbaar maakten, als zij eens zelfstandig belijdenisvragen moesten concipieren, zouden wij een veelheid van vragen krijgen, waaruit niemand meer wijs kon worden.

Maar daarom hebben we in den wettigen weg Deputaten gekregen.

En nu hebben wij — ik zeg dit ter rechtvaardiging van mijn inzicht in het voorgestelde belijdenisformulier; het houdt geenerlei verwijt aan het adres van Mr van Proosdij in; integendeel, ik ben dankbaar, dat hij deze kwestie eens aan het rollen brengt — ons op dit standpunt te stellen: kunnen wij er ons mee vereenigen?

Natuurlijk sluit dit „zich ermee vereenigen” niet uit, dat men dan nog bij wijze van amendementen correcties zoekt aan te brengen.

Maar kan het geheel als zodanig worden geaccepteerd, behoudens dan vormwijzigingen?

Altoos heeft men er rekening mee te houden, dat men niet alleen aan eigen gevoelens, maar aan dat van alle goed Gereformeerde Kerkleden uitdrukking heeft te geven.

Men moet als het ware niet persoonlijk, maar gemeenschappelijk denken.

Hierbij komt een tweede faktor.

Bij een rapport als dit staat men voor een geschiedenis.

Er zijn in onze kerken vragen in gebruik.

Sommige daarvan zijn eeuwenoud.

Nu kan men niet op eenmaal tabula rasa maken en oordeelen: daarmee hebben wij niets te maken.

Ervaring leert, dat men de traditie nooit zonder schade verwaarloost.

Wees op en top kind van uw tijd, maar vergeet uw verleden niet.

Daarom mochten Deputaten niet anders doen, dan zich rekenschap geven, of een stel van die vragen geheel bruikbaar was, of wat er anders voor bruikbaars in is.

Daarin hebben zij zich ook bevestigd.

Maar is de geachte inzender niet al te weinig historisch te werk gegaan?

Dit brengt mij tot een derde punt.

Al zijn er bij de Openbare Belijdenis steeds vragen gesteld, een formulier had men totnogtoe niet.

Dit formulier is dus nieuw.

Verdiend het nu geen aanbeveling, dat het tenminste naar den vorm, in taal en stijl, het kenmerk draagt van den tijd, waarin het is opgesteld?

Mr van Proosdij beantwoordt deze vraag bevestigend.

En indien er sprake was van vier of vijf formulieren van grooteren omvang dan dit, dan zou ik het geheel met hem eens zijn.

Voor het argument, dat de liturgie per se een stempel van oudheid moet dragen, voel ik niets.

Een formulier moet in gedragen taal zijn vervaardigd.

Het moet een statigen, plechtigen indruk maken.

Maar daartoe leent zich de hedendaagsche taal zeer wel.

Ik zou dus onmiddellijk de zijde van Mr van Proosdij kiezen, indien het hier niet slechts één enkel formulier en dan nog zulk een kort gold.

Een voorbeeld verduidelijkt dit.

Een stad zal uit zijn postkantoor zijn gegroeid.

Nu kan men dit bezwaar op drieërlei manier verhelpen.

Men kan het oude afbreken of althans aan den dienst onttrekken en een geheel nieuw bouwen.

Men kan naast het oude een nieuw optrekken en daar b.v. telefoon-, telegraaf- en girodienst onderbrengen.

Men kan ook een beledend pand aankopen en daarmee het oude vergrooten.

Tot het laatste zal men overgaan als men maar betrekkelijk weinig ruimte meer noodig heeft. B.v. voor een nieuwen tak als den girodienst.

In de beide eerste gevallen, wanneer het bestaande gebouw veel te klein is.

Verrijkt nu een geheel nieuw postkantoor, dan zou het geen zin hebben zich te houden aan de oude stijlconstructie. Dan behoort onze tijd er zijn cachet aan te geven.

Wordt een zelfstandig, complex nevens het bestaande opgetrokken, dan valt er over te disputeeren of men den ouden stijl zal nabootsen of dat men de nieuwere bouwkunst daarin tot uitdrukking zal laten komen. Ik voor mij zou aan dit laatste beslissen de voorkeur geven.

Maar wordt het slechts een uitbouwje aan het monumentale gebouw, dan moet het beslist in den ouden stijl worden bijgewerkt.

Het natuurlijke hiervan zal ieder gevoelen.

En nu verkeerden we in de omstandigheden, dat niet alle formulieren behoeven te verdwijnen en voor nieuwe plaats te maken, dat ook niet een relatief groot percentage formulieren nieuw moet worden opgesteld, maar dat er slechts één klein formulier bij moet.

Wat ligt dan meer voor de hand, dan dat men den ouden stijl zoekt nabij te komen?

Die oude stijl heeft bezwaren.

De zinnen zijn over het algemeen te lang en te vol.

Doch zolang deze bezwaren voor de andere formulieren niet onoverkomelijk zijn, zijn ze het voor dit ook niet.

Waarmee ik natuurlijk niet beweet, dat Deputaten ze niet korter hadden kunnen maken en toch den ouden stijl bewaren.

Maar 't is de vraag of het zóó door den heugel kan.

En dan geloof ik van wel.

De bezwaren, welke Mr van Proosdij hier aanvoert gelden tot op zekere hoogte ook tegen de vragen van andere formulieren, b.v. tegen het Doopsformulier.

Deputaten hebben de termen voor dit formulier ontleend aan de gebruikelijke formulierentaal.

Daardoor is dit formulier ook verstaanbaar.

Als men nu aan kritiek op enkele woorden gaat doen, dan neem ik het voor den uitgang „lijk” in „ongeveinsdelijk” niet op. Zoodikwijls ik een formulier moest voorlezen, liet ik dien uitgang weg, evengoed als ik „degenen”, waar het maar even mogelijk was veranderde in „zij” en „hen” of „in hetwelk” omzette in „waarin”.

Maar het woord „ongeveinsd” zou ik niet willen missen.

Het is krachtiger dan „oprecht”.

De ervaring leert al te zeer, dat met de belijdenis luchtig wordt omgesprongen.

Een waarschuwing als van Christus tot Zijn discipelen: wacht u voor den zuurdeeg der Farizeeën, welke is de geveinsdheid, is bij de Openbare Belijdenis evenmin als bij den Doop misplaatst.

Tegen het Farizeïsme kan de kerk nooit genoeg op haar hoede zijn.

Maar om tot de woordkritiek terug te keeren. Deputaten spreken van navolgende vragen.

Zonder schade kon dit „na” hier worden uitgelicht.

Doch 't was mij niet zoozeer om woordkritiek te doen.

Liever vat ik de zaak zelf in het oog.

En dan moet ik, wat de opvatting: nieuwe of oude stijl aangaat, in dit speciale geval aan de zijde van Deputaten gaan staan.

Dat Mr van Proosdij soms herinnerd werd aan de stijl van een dagvaarding is licht verklaarbaar.

Ook die stijl is overblijfsel van het Oud-Nederlandsch.

Alleen bleef hij niet zoo zuiver bewaard als de kerkelijke stijl.

En dit zal Mr van Proosdij ongetwijfeld toegeven,

dat de taal van het belijdenisformulier voor een meelevend Gereformeerde heel wat doorzichtiger en begrijpelijker is dan die van een deurwaarders-exploit of van het meerendeel der Nederlandsche wetten.

Toch doet ons dit opkomen voor taalvernienwing goed.

Kon Mr van Proosdij door zijn ijveren bewerken, dat driekwart van ons wetboek van onbegrijpelijkheden werd gezuiverd, hij zou de hulde in ontvangst hebben te nemen van het dankbare Nederland.

Ik schrijf dit niet om een bal terug te kaatsen.

Ik heb geen recht als advocaat voor Deputaten op te treden.

Maar ik meen het in allen eenvoud en ernst.

Ik hoop, dat deze zaak onzen juristen na aan het hart zal liggen.

En ik verheug mij er in, dat onze geachte inzender voor zulke dingen een open oog heeft.

De passage over de „volle rechten”, een uitdrukking mede aan onze kerkelijke taal ontleend, berust blijkbaar op een vergissing.

Inzender meent, dat daarmee aan hem die belijdenis doet, ook het kerkelijk stemrecht wordt verleend.

Maar dat ligt er op zichzelf niet in.

Het staat volgens artikel 22 van onze Kerkorde aan een kerkeraad zelfs vrij aan de gemeente in het geheel geen stemrecht toe te kennen.

Daar toch leest men — nadat gezegd is, dat de Ouderlingen door het oordeel des kerkeraads en der Diakenen zullen verkozen worden volgens plaatselijke regeling: „bij welke regeling het naar de gelegenheid van iedere kerk vrij zal zijn, van tevoren de gemeenteleden in staat te stellen op geschikte personen de aandacht te vestigen en voorts vrij zal zijn, voor de verkiezing zelve zoo veel Ouderlingen als er van noode zijn, aan de gemeente voor te stellen, om, van diezelfde (ten ware dat er eenig beletsel voorviel) geapprobeerde en goedgekeurde zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd te worden.”

Derhalve: er behoeft in het geheel geen stemming plaats te hebben, wanneer een kerkeraad dat bepaalt — wat we, dit in het voorbijgaan, voor onzen tijd niet aanbevelen.

Stemrecht bestaat er in zoo'n kerk niet.

Toch komen de gemeenteleden door hun Openbare Belijdenis in het bezit van hun volle rechten.

Wel een bewijs, dat het stemrecht er niet perse in ligt opgesloten.

Wil men nog een bewijs.

Ook aan vrouwelijke lidmaten wordt in vele kerken een attestatie uitgereikt, waarop de kerkeraad verklaart, dat ze in het bezit waren van haar volle rechten.

Toch hadden zij het stemrecht, behalve dan in een enkele kerk, niet.

Men zal wel niet beweren, dat dit „volle rechten” een algemeene formule is, waarmee met de uitzonderingen niet wordt gerekend.

Immers dan zou het grootste deel der belijdende leden tot de uitzonderingen behoorren.

Het getal vrouwelijke belijdende leden overtreft toch gewoontlijk ver dat der mannelijke.

„Volle rechten” moet dan ook anders worden opgevat.

In het generaal wordt er onder verstaan, dat men het recht kan doen gelden op den doop voor zijn kinderen en toegang heeft tot het Avondmaal.

Nu voelt men wel, dat Deputaten dat zóó in hun formulier niet konden opnemen.

Ze konden moeilijk de kerkendienaars in dezer voege tot de jeugdigen laten spreken: en als ge te eeniger tijd kindertjes mocht krijgen, dan hebt ge er recht op, dat ze gedoopt worden enz.

Dat zou het formulier wel wat uit den toon doen vallen.

Menige jongedochter zou blozen en haar stichting zou weg zijn.

Daarom is zoo'n uitdrukking als „volle rechten” veel beter.

Maar daarom niet afleen.

Want men kan er ook uitgebreider zin aan toekennen.

Men kan er ook bij insluiten de rechten, welke de kerkeraad volgens plaatselijke regeling aan ieder in het bijzonder toekent.

„Volle rechten” behoeven nog geen gelijke rechten te zijn.

Wanneer een groep van 50 personen door volledige naturalisatie in den staat der Nederlanden wordt ingelijfd, dan krijgen zij allen de volle rechten van den Nederlander, maar volstrekt geen gelijke rechten.

De vrouwen ontvangen de rechten der Nederlandsche vrouwen, en de mannen, die der Nederlandsche mannen.

Als een kerkeraad verklaart, dat iemand in volle rechten staat, dan mag daaruit dus niet worden afgeleid, dat ieder de rechten erlangt van den mannelijken belijdenden lidmaat.

Een ieder ontvangt de rechten van de categorie, waartoe hij of zij behoort.

Daarmee worden alle belijdenisvragen opgelost: de stelde: één avondmaal en Nu heeft de grond.

Nl. of tot te mag worden in onder kerk dan een minimale waarheden van is dit laatste ook opengeste mits zij die schrijven.

Op deze ke Laan ik me artikelen, wel enige jaren in Trouwens, d Ze staat los Toen de Syr droeg enkele nis te concipi gedacht.

Intusschen dat hij ons a onbelangrijke p

Na het is een a N. T. On is gedaar tusschen beschouw tot het e sociologis

Thans vraag der Handelingsmeente. Lukas deze jeugdige tafereel, want

En allen, die alle dingen ge En zijn verke verdeelden d noode had.

En dagelijks dende, en van ty te zamen n larten.

En prezen C che volk. En meente, die ze

En in hand En de menig een hart en

En van heiges dingen waren

En de Apostigenis van c en er was gro

Want er wa lek had: wa van landen of

En den prijs dien aan de

En aan een eke van noode

En Josas, v hetwelk is, ov ting), een Lev hij eenen

En bacht het gel Apostelen.

Hoe moet d Heeft deze

Vall hier te Velen hebbe

gen te Jeruzale pij-vorm. Men

clatie getrok den vorm van

tsche en de r minisme heb

len beroepen gen. Over al

breede nitwee ver uiteenloop

ken, en ik w opmerkingen

dat van een wil, in de Je

baartegen titionaire god

zij insluit, in

enigdom wel was. Dit blijk

Zoo het la niet uwe?

niet in uw